

Исидора Комадина

Филозофски факултет

Универзитета у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици

isidora.komadina@pr.ac.rs

УДК 37:811.161.1(497.115)

https://doi.org/10.18485/sd_ruski75.2023.ch14

УЧЕЊЕ И ИЗУЧАВАЊЕ РУСКОГ ЈЕЗИКА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ (историјат, стање и перспектива)

У овом раду након кратког осврта на историјат и традицију учења и изучавања руског језика на Косову и Метохији даћемо податке о заступљености руског језика у формалном и неформалном образовању, основним и средњим школама и факултетима. Стање руског језика као наставног предмета је такво да се у 80% основних и средњих школа учи руски језик, као и на преко 60% факултета у склопу Приштинског универзитета, а постоји и Катедра за руски језик и књижевност на којој се руски језик изучава. Не постоје курсеви где се може учити или доћи у додир са руским језиком и културом већ је то могуће само кроз формално образовање. Перспектива његовог даљег учења и изучавања је добра уколико се настави темпом залагања и труда самих наставника руског језика, док је његова примена у постметодској реалности питање којим се тренутно, а и убудуће, мора посветити већа пажња.

Кључне речи: Косово и Метохија, школска настава руског језика, универзитетска настава руског језика, перспектива учења руског језика.

In this paper, after a brief review of the history and tradition of learning and studying the Russian language in Kosovo and Metohija, we will provide data on the representation of the Russian language in formal and informal education, primary and secondary schools, as well as in colleges. Currently, the Russian language is taught in 80% of primary and secondary schools and over 60% of faculties at the University of Priština (with its temporary seat in Kosovska Mitrovica). At the university, there is the Department of Russian Language and Literature where the Russian language is studied. However, there are no courses for learning or experiencing the Russian language and culture outside of formal education. The perspective of further learning and studying the Russian language in Kosovo and Metohija is good if the pace of commitment and effort of the Russian language teachers themselves continues. We need to pay greater attention to the practical and career-based application of the language in post-meth-

odological reality. While we can suggest several solutions, they must be part of a larger strategy.

Keywords: Kosovo and Metohija, school teaching of the Russian language, university teaching of the Russian language, perspective of learning the Russian language.

Традиција учења и изучавања руског језика на Косову и Метохији, као и у осталим деловима наше земље, веома је дуга. Иако се као званични датум почетка систематског изучавања руског језика у Србији узима 1849. година, када је почело његово изучавање у Богословији у Београду, постоје основане претпоставке да је руски (славјаноруски) језик у српском школству био присутан и сто година раније, у време деловања Емануела Козачинског и Максима Суворова (двадесетих година XVIII столећа), као језик на коме су писани уџбеници и којим су говорили први руски учитељи (исп. Пипер 2006). На Косову и Метохији (даље: КиМ), у Дечанима, постојала је школа у другој половини 18. века у којој се учио црквенословенски језик и могуће, био присутан славјаноруски, опет као језик уџбеника, а има доказа, како тврди Милосав Јакшић (Jakšić 1985), да је и у Грачаници било ђака који су били подучавани црквенословенском језику. Културно-просветни рад у том периоду одвијао се у манастирима, они „...постају све више центри просветног живота. Посебно се у Дечанима, Пећкој патријаршији и Грачаници спремају младићи за свештенички позив” (Jakšić 1985: 10). Ученици се, осим описмењавању, уче православном катехизису чије је усвајање без литературе на руском језику и макар елементарног познавања славјаноруског језика било ако не незамисливо, а оно бар отежано.

Ближи контакт са руским језиком и његово систематично учење започиње и у Призрену када је Русија 1866. године отворила свој конзулат. Отварање конзулата је од великог значаја у политичком, економском, културном, просветном погледу за једну заједницу. Како и сам Јакшић каже: „То су биле једине установе у овим крајевима којој су се Срби могли обраћати за заштиту и помоћ. У многим случајевима руски конзули су интервенисали у корист Срба код највиших турских власти, па и код саме Порте преко свог посланства у Цариграду” (Jakšić 1985: 13). Поред конзулата у Призрену Русија је имала конзулат

у Скадру, а 1902. године отвара га и у Косовској Митровици, где је за конзула постављен Григорије Степанович Шчербина. Шчербина је врло брзо након постављења страдао од руке Арбанаса, а колики је значај Србима на КиМ представљао руски конзулат и сам конзул говори у прилог чињеница да је овај атентат сматран националном несрећом.

Православни народ на Косову и Метохији вековима се ослања на помоћ и подршку руског народа и државе, те отуда не треба да чуди откуда и зашто је популарност и традиција изучавања руског језика на овим просторима у тој мери присутна. Управо под окриљем руског конзулата у Призрену отворена је 1871. године Богословија у Призрену, чији је просветни и културни рад од огромног значаја за опстанак и просвећивање српске заједнице на целокупном простору Косова и Метохије и до дана данашњег. У свом првобитном плану из 1871. ова школа није имала заступљен ниједан страни језик, с обзиром на њен трогодишњи карактер, али од 1890/91. школске године, са реорганизацијом ове институције, продужењем трајања обуке (шесторазредна настава) и изменом назива, а тиме и концепције наставе (Богословско-учитељска школа), руски језик задобија своје место у IV, V и VI разреду у својству обавезног предмета (од осталих страних језика овде се изучавају турски – од I, новогрчки – од III, француски – од IV, као и класични језици – старогрчки од V и црквенословенски од I разреда) (текст реформисаног плана в. у: Радовић 2005:56; нав. према: Дамљановић, Кончаревић 2010: 28)¹.

¹ Занимљиво је истаћи за нас неочекивани податак да у једном специјализованом одељењу београдске Богословије, у коме су се школовали ђаци из других средина – крајева под отоманском влашћу и Црне Горе – руски језик такође није био заступљен. Наиме, министар просвете Стојан Новаковић је 22. јуна 1873. донео решење о оснивању посебног одељења Београдске богословије у коме ће се припремати за учитеље и свештенике младићи из суседних области Турског царства и Црне Горе. Званични назив ове установе био је „Друго одељење Богословије у Београду“, али га је народ прозвао „Страначка (Странска) богословија“ или „Милојевићева богословија“, по њеном управитељу Милошу С. Милојевићу. Истога дана, 22. јуна 1873, када је донео решење о његовом оснивању, министар просвете Новаковић је прописао „Правила за друго одељење Богословије у Београду“. По овим правилима, „у Другом одељењу Богословије спремају се младићи за учитеље и свештенике у српским областима ван Србије“ (чл. 1), а школовање траје три године (чл. 3). У члану 4. одређени су предмети који ће се предавати: Српски језик са старим словенским, Француски језик (допуна од 5. септембра 1874. године), Историја српска са југословенском, Историја општа, Земљопис с обзиром на југословенске земље, Педагогија с методиком, Рачун, Црквена историја, Обреди, Пространи

При Историјско-филолошком одсеку Велике школе у Београду 1877. године отворена је Катедра за руски језик и књижевност, чиме је започело изучавање руског језика и књижевности (пошто је први течај руског језика на Великој школи отпочео 1863. заслугом Алимпија Васиљевића) на највишем нивоу.

Руски језик можемо учити и усвајати у оквиру предшколске, основношколске и средњошколске наставе, на курсевима, ваншколским активностима, нефилолошким факултетима, вишим школама, док се његово изучавање обавља на филолошким факултетима, на посебним катедрама где се поред језика темељно изучавају и руска књижевност и култура. Учење руског језика подразумева владање језиком на нивоу који омогућава коришћење језика у практичне сврхе, у стандардним говорним ситуацијама, као и формирање солидне основе за наставак учења на вишим профилима или за изучавање на филолошком профилу наставе. У овом раду приказаћемо стање и могућу перспективу учења руског језика као наставног предмета у школском и универзитетском систему на Косову и Метохији.

Учење руског језика у школској настави на Косову и Метохији

Милосав Јакшић, образлажући зашто је у свом истраживању разматрао управо наставу руског језика на Косову када се она развијала на истим принципима као и настава руског језика у целој земљи, рекао је да је то само у „одређеном смислу и односу ствари тачно” (Јакшић 1985: 4). Јужна српска покрајина у односу на северну и централни део Србије била је знатно сиромашнија и неразвијенија. Врло често са недостатком адекватног простора, мањком школских зграда где је више школа делило једну зграду, техничком неопремљености, недостатком уџбеника, мањком стручног кадра, недостатком адекватне провере постигнутих резултата из појединих предмета, па тако и руског језика, када се није могао испратити резултат ученика на нивоу целе покрајине јер нису били предмет истраживања, те се није знало на чему и колико треба радити да се ти резултати побољшају итд. Проучавајући наставу страних језика Јакшић је забележио

катихизис, Наравствено богословље, Јестаственица, Физика, Наука о чувању здравља, Начела пољске привреде (допуна од 5. септембра 1874. године), Краснопис и цртање, Црквено певање и правило и Телесно и војно вежбање. – Исп. Дамљановић, Кончаревић 2010: 28).

да на Космету, непосредно после Другог светског рата, у 76 од 140 осмогодишњих школа настава страних језика није уопште заступљена, а тамо где је заступљена радило је 86% нестручњака (Jakšić 1985: 69). Податке, који су нам данас од велике користи, наводио је таксативно по школским годинама и то: колико има ђака који слушају стране језике, које језике, и колико има квалификованог кадра. Квалификован кадар руског језика био је стопроцентан у школама у Приштини, у К. Митровици око 80%, занимљиво је да је и у општини Драгаш у којој живи највећи број Горанаца било стопроцентно квалификованог кадра, док је у осталим местима обухват наставника са потребним квалификацијама био испод 50%. Због специфичне политичке ситуације ван и унутар земље и отпора албанских представника према руском језику број школа и ђака који уче руски језик константно је варирао са тенденцијом опадања.

У периоду после 1999. године многе се српске школе на Косову и Метохији гасе, док су остале приморане на измештање у друге, најчешће мање средине. Тако у Приштини, главном граду јужне српске покрајине, немамо ниједну српску школу. Универзитет је измештен, а становнике српске националности можемо избројати на прстима једне руке. Садашње седиште Универзитета је у Косовској Митровици, док су основне и средње школе већином угашене, оне које су преостале из Приштине измештене су у Грачаницу, Лапље село и Преоце. У овом тренутку на Косову и Метохији ради 100 школа: 68 основних и 32 средње школе. Руски језик као предмет учи се у 82 школе,² у 32 матичне основне школе и 22 које су истурена одељења истих школа, и у 19 матичних средњих школа и 9 истурених одељења. Руски језик има статус изборног страног језика и учи се као други страни језик. Његово учење одвија се кроз формално образовање, док учење руског језика у неформалном образовању није могуће, јер не постоји ниједан курс или школа језика која овај језик нуди као избор. Дакле, ван просветних државних институција није могуће учење руског језика, осим од приватних лица која руски језик познају, али та лица немају статус којим би могли гарантовати степен познавања језика или валидирати документа, попут судског тумача, јер је последњи судски тумач за руски језик отишао у пензију 2019. године.

² У прилогу бр. 1 може се видети у којим школама и у којим местима се одржава настава руског језика.

Иако се руски језик као наставни предмет учи у преко 80% школа на Косову и Метохији, његово учење заступљено је махом у мањим, сеоским местима. У Косовској Митровици у којој је смештен Универзитет и која представља највећу градску средину у којој живе Срби, (мада Срби живе у мањем реону града који је након 1999. године подељен на јужни и северни део), ни у једној основној школи се не учи руски језик. Учи се у две средње, и то стручне школе. Гимназија у К. Митровици, која има дугу традицију учења руског језика, већ 20 година не убраја руски језик у своје наставне предмете, чак ни у статусу изборног. Овакво стање где не постоји основна школа у којој се учи руски језик, (а школе броје велики број ђака), где руског језика нема у гимназији иако постоји друштвено-језички смер, отежава рад Универзитету, тачније Катедри за руски језик и књижевност. Наиме, студенти русистике у склопу предмета Методичка пракса морају слушати и полагати, и у основној и у средњој школи, часове руског језика, а то са овим стањем није могуће, на шта указују и резултати спроведених истраживања у којима се разматрају и Косово и Метохија (исп. Петровић 2015). Приморани су да предвиђену наставу слушају ван града, у местима до којих није лако организовано отићи и провести предвиђено време. Да не говоримо о томе како је велики броја ђака остао ускраћен за директан контакт са руском културом и књижевношћу јер, као што видимо, ван школског система они немају могућност да исти контакт остваре. То наравно смањује и проценат оних који би се одлучили за изучавање руског језика на универзитетском нивоу јер не можемо се одлучити за нешто са чим нисмо дошли у додир. Они који су се определили за студирање руског језика своје мотиве пронашли су на часовима српског језика приликом обраде руских класика, и наравно они из малих средина, на часовима руског језика који су им послужили као мотивација за будућу професију и ближе упознавање са руским језиком и културом. На овом месту морамо истаћи да је тренутно најважнији фактор који утиче на ђаке да се определе за студирање руског језика управо креативност и подстрек њиховог предметног наставника. Из тог разлога, врло су важни часови методике наставе руског језика које будући наставници слушају на универзитету, јер након завршетка факултета они одлазе у своја места и школе и носе лучу светлости и мотивације за учење руског језика као наставног предмета, доприносећи његовој популаризацији и опстанку на косовскометохијским просторима.

Такође, важна ставка за поимање значаја познавања руског језика јесу позитивни примери његове практичне употребе и процена језика као корисног од стране ученика што ће им бити од помоћи у професионалном развоју. У истраживању које смо спровели 2017. године (Милић 2017) о утицају афективних фактора на усвајање енглеског и руског језика на простору КиМ, дошли смо да закључка да ученици гаје позитивнији став према енглеском језику, кога процењују корисним за даљи рад и усавршавање, мада немају такав однос и према англоамеричкој култури. С друге стране, негативан став према руском језику проистиче из чињенице да га испитаници сматрају тешким и не толико корисним за даље усавршавање. Окарактерисан је као застарео, део социјалистичке прошлости коју треба заборавити, али је занимљиво да је то став само према језику, а не према руској култури и самом руском народу. Из наведеног можемо закључити да се однос према језику и однос према култури не мора нужно подударати. Језик можемо оценити као потребу и средство за обезбеђење егзистенције, усавршавање, напредовање, док се однос према култури базира на историјској и културолошкој повезаности. Сматрамо да су нам оваква сазнања од користи, нарочито у процесу планирања наставе, јер уколико постоји позитиван однос према култури, онда то можемо искористити да побољшамо и сам однос према језику. Пажљивим планирањем наставе, адекватним обликовањем уџбеника, мотивисаношћу и креативношћу наставника могуће је изградити позитивнији однос према језику. Велику улогу имају наставници руског језика који успевају да ученике мотивишу и заинтересују за културолошке чињенице, али је неопходно да пораде и на реномеу самога језика, да не стварају или преносе стереотипе како је руска граматика тешка и несавладива и да се њена сложенија употреба одлаже за универзитетски ниво, да не занемарују аудио-оралну наставу руског језика итд. Наставници који на часовима истичу све предности познавања и учења руског језика, који граматику не представљају као тешкоћу, већ логику и игру, који се у већој мери служе аудио-оралном методом, практикују ваннаставне активности, постижу одличне резултате у настави, њихови ђаци су веома успешни у учењу језика, а и веома мотивисани за наставак учења руског језика.

Бавећи се школском наставом на Косову и Метохији, поред броја школа и односа према предмету руски језик, истраживали смо и којим се уџбеницима руског језика служе ученици основних и средњих

школа у покрајини. У настави руског језика у више од 50% основних школа ученици и наставници користе уџбенике из серије Орбита, аутора Предрага Пипера, Марине Петковић и Светлане Мирковић, а ученици средњих школа користе серије уџбеника за гимназију и средње стручне школе *До встречи в России*, аутора Биљане Марић, Маријане Папрић, Вере Лазаревић Вуловић и Луке Меденице.

Говорећи о изменама које су се догодиле у програму и уџбеницима страних, па и руског језика из 1959. године, Милосав Јакшић је још пре 40 година исправно приметио да „с обзиром на улогу коју настава страних језика има у општем образовно-васпитном процесу на ост-варењу савременог васпитања и образовања, задатак учења руског језика треба сагледати у условима света у којем живимо. Савремена цивилизација са њеним најразличитијим техничким средствима која практично укидају простор као препреку међу људима и народима, захтевала су да се развијању способности активног служења руским језиком као средством усмереног споразумевања посвети више пажње” (Јакшић 1985: 86). У тренутку када пише ово запажање појава интернета и укидање „граничног простора” за њега је далека будућност, иако ју је наслутио, а ми се у 2023. години и даље сусрећемо са истим проблемима и изазовима, и даље постижемо лоше резултате у оралној настави, суочавамо се са недостатком уџбеника и додатног наставног материјала, опада мотивација за учење руског језика, где нам и знања из савремене развојне и лингвистичке психологије много не помажу. Сматрамо да је у овом тренутку за успешну наставу руског језика најважнија мотивација и спремност самих наставника руског језика да унапреде свест о значају познавања страног језика и предностима његове практичне примене. Сведоци смо развитка интерактивних уџбеника, платформи за учење језика, савремених писаних и усмених провера, интерактивних игара за учење језика, изложености и употреби језика кроз студијске размене, друштвене мреже, апликације које омогућавају вербални и визуелни контакт са носиоцима језика, али резултати изостају. Када имамо у виду чињеницу да се у партизанским јединицама одвијало описмењавање и похађали течајеви руског језика, у рату, да је након 1953. године руски језик учило свега 1% ђачке популације, с прекидом дотока литературе и рестриктивном политиком уписа на славистичке студије (Дамљановић, Кончаревић 2010: 234, 255), а сада, у миру, имамо 80% школа где се руски језик учи, па не можемо да се не запитамо, које су

то наше препреке и изговори да наставу руског језика не побољшамо, искористимо све што нам стоји на располагању и подигнемо квалитет наставе. Глобална пошаст песимизма захватила је цео свет, Косово и Метохија нису изузетак. Одзвања константан ехо како ми то не можемо, или не унемо. Сва технологија и савремена средства не могу надокнадити реч наставника који сеје семе знања и мотивације, а што је важно за сва будућа сазнања. Можемо. Наставник је кључ.

Изучавање и универзитетска настава руског језика на Косову и Метохији

Тенденција опадања интересовања за учењем руског језика присутна је како на филолошким, тако и на нефилолошким образовним профилима. Како наводи Маријана Папрић, положај страних језика у оквиру факултетске наставе страног језика струке је прилично неповољан, смањује се број часова, настава страног језика се маргинализује, своди на двосеместрални, или чак једносеместрални предмет. „Ова тенденција, свакако, није у складу са актуелним стањем у савременом друштву, интернационализацијом економских и научно-културних односа, као и растућом потребом за стручњацима који поред професионалних и стручних компетенција владају бар једним страним језиком” (Папрић 2018: 49). Многи истраживачи различитих дисциплина говоре и пишу о значају познавања страних језика, о мултијезичности и мултикултурности и уместо да се број часова страних језика повећава, он се смањује. Појава великог броја школа језика ван формалног образовања говори у прилог томе да је потражња за систематским изучавањем страног језика, па и руског, велика. Ако је тако, чему онда смањење броја часова, смањење избора страних језика и потискивања језика, по правилу руског. Као што смо и раније поменули, образац из школског преноси се на универзитетски систем, тако да је неопходна свест о корисности познавања и употребе руског језика, а са свешћу јавиће се и потражња те ће институције морати да обезбеде и услове за његово учење и изучавање.

Скоро цео век након отварања Катедре за руски језик у Београду отворена је Катедра за руски језик и књижевност на Филозофском факултету у Приштини, 1962. године. Настала је као део Одељења Универзитета у Београду само две године након оснивања Приштинског универзитета 1960. године. „Катедра је током вишеде-

ценијског успешног рада имала и повремене кризе, како у погледу обезбеђивања наставничког кадра, тако и задовољавајућег броја студената. Учестале демонстрације 80-их година и општа несигурност негативно су се одразиле на бројност студената па је Катедра једва опстајала” (Рељић 2015: 185). Лош период наступио је и након 1999. године када је Катедра за руски језик и књижевност измештена из Приштине у Врање, где је три године радила у изузетно тешким условима. Доласком у Косовску Митровицу уследила је криза не због „међуетничких (не)прилика” већ незаинтересованости за студије руског језика (Исто). Тренутно се суочавамо са новом кризом, насталом као последица руско-украјинског сукоба, у виду оптужби албанске стране да српска страна подржава „агресора” па се свака русистичка активност, која је апсолутно језичког и културног карактера, сматра провокацијом. У таквим условима још је више отежан рад на пољу промоције руског језика и културе и свих активности који његовој популаризацији доприносе.

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици³ броји десет факултета. Изузевши Катедру за руски језик и књижевност, на којој се руски језик изучава, на осталим факултетима овога Универзитета руски језик се учи. Он има статус изборног предмета, студенти га радо бирају, ако не из неких других разлога, а оно због тога што су га учили у основној и/или средњој школи. На Приштинском универзитету студира око 9000 студената на 10 факултета на свим нивоима студија у оквиру више од 100 студијских програма. Факултети на којима се руски језик учи јесу Економски, Медицински, Природно-математички, Филозофски, Учитељски и Факултет техничких наука, док се на Факултету за спорт и физичко васпитање, Правном, Пољопривредном и Факултету уметности не учи. На Филозофском факултету, на нефилолошким групама, руски језик учи се два семестра, а на филолошким групама четири. На Економском факултету руски језик учи се шест семестара, што је потпуно у складу са препоруком да се на економском факултету уче најмање три страна језика, пожељно шест семестара; на Учитељском факултету руски језик учи се три семестра, на Медицинском два, као и на Природно-математичком два семестра, на Факултету техничких наука, такође, два семестра. На Правном факултету, Пољопривред-

³ У прилогу бр. 2 навели смо факултете у склопу Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици на којима се руски језик учи.

ном факултету, Факултету за спорт и физичко васпитање, Факултету уметности, на којем се од последње акредитације не учи јер у тренутку реакредитације није било одговарајућег кадра, руски језик се не учи. Врло је тешко прихватити, не само чињеницу да Факултет уметности студентима не пружа наставак учења језика који су учили у претходном школовању, већ и из разлога да се о питањима из свих сфера уметности не може дискутовати и сазнавати без владања језиком који је светској уметности пружио тако много. Сматрамо да су у овом тренутку Факултет за спорт и физичко васпитање, Пољопривредни факултет, а посебно Факултет уметности веома оштећени, а студенти ускраћени за значајна сазнања до којих могу доћи само познавањем руског језика. О развијености руске науке, научних истраживања и обима научне продукције на руском језику излишно је говорити.

На Филозофском факултету одржавају се активности у склопу којих студенти, ученици, а и заинтересовани грађани имају прилику да се ближе упознају са руским језиком и руском културом. Године 2013. основана је студентска драмска група *Скоморохи*, која ове године прославља десет година постојања. Драмску групу у највећем броју чине студенти са Катедре за руски језик и књижевност, али у њеним активностима учествују и студенти са других факултета, најчешће Факултета уметности. Представе које су изазвале највећу пажњу и биле најпосећеније јесу *Женидба*, *Медвед*, *Галеб*, *Чајанка код Чехова*, чији се снимци могу наћи и на јутјуб платформи под називом *Представа Филозофски факултет*. Драмска група представе изводи у просторијама Филозофског факултета, а од ове године одлази и у школе у којима се учи руски језик, па и у онима у којима он није заступљен, али где постоји жеља да се сазна нешто о руској култури. Како је драмска група место сусрета и дружења студената, дошло се на идеју да се организује активност и за ученике основних и средњих школа. Почевши од 2021. године одржава се Русијада „Маршал С.С. Бирјузов” за ученике основних и средњих школа. Конкурсом се прикупљају радови попут есеја (на руском језику) са тематиком из руске културе, а предност се даје радовима о руским дипломатама, научницима и представницима културе који су радили и стварали на територији Косова и Метохије. Затим, презентирају се радови у виду цртежа/фотографије/видео-клипа који садрже опис на руском језику до 400 карактера, видео-клип је у трајању од 1 минута вертикални,

преко 1 минута хоризонтални. И као последња категорија је песма/рецитовање стихова на руском језику снимљена видео-камером, трајање као и за видео-клип. Радове, који су стизали у великом броју, прегледају и професори са других катедара попут Катедре за историју и Катедре за историју уметности. Помоћу спонзора ученицима су обезбеђене привлачне и практичне награде које се свечано уручују, као и признања победницима у свим категоријама. Ученици одлазе пуни утисака и задовољни учешћем у овој активности која је отворена и за оне који у својим школама немају понуду за учење руског језика. На тај начин ученици од раног узраста долазе у контакт са руским језиком и културом, што их касније може мотивисати да се језиком баве на вишем нивоу.

Однедавно на Косову и Метохији постоји и *Подружница за руски језик огранак за Косово и Метохију* која је од великог значаја за саме наставнике руског језика, који су на овај начин умрежени и могу заједнички планирати активности и размењивати искуства.

Постметодска примена и перспектива учења и изучавања руског језика на Косову и Метохији

Перспективу учења и изучавања руског језика на КиМ сматрамо повољном. Ако применимо све оно о чему смо у претходном излагању говорили, можемо је чак и унапредити. Када говоримо о перспективи примене руског језика на самом Косову и Метохији, она није баш сјајна. Примена у јавном сектору, осим рада наставника руског језика у оквиру школског система, не постоји. Економска сарадња и размена не постоје због непријатељског става Албанаца према Русима и забрани преласка административне линије руских држављана и доласка на територију КиМ. И поред ових потешкоћа и забрана, контакти се ипак остварују, чак и у виду минималног извоза, остварује се образовање на даљину, безвизно путовање у Русију, што је за становнике јужне српске покрајине важно, јер за све остале земље морају имати визу. Морамо истаћи да иако наставнички позив, који је на КиМ примамљивији избор због нешто увећане плате која је у периоду после 1999. била и знатно виша, а некада је тај позив и једини избор запослења, није толико популаран. Зашто нам је важно да ово знамо? Важно је да схватимо да није новчана надокнада за рад та која мотивише, јер да јесте, било би много више оних који

се опредељују за наставнички позив. Особа од угледа, интегритета, која уз то репрезентује културу једне велике земље, а то је позиција наставника руског језика, има много већи утицај него било које друго средство подстицања. За унапређивање наставе руског језика, опредељивање за бављење њоме и уопште популаризацију самог позива неопходно је пробудити свест да без темељних сазнања из било које области, а до којих долазимо посредством страног (руског) језика, нема доброг образовања. Колико би нам само пољопривреда, медицина или техника биле напредније да радник, лекар и сељак могу прочитати, разумети и усвојити сазнања која су записана руским језиком. А за свест, њено подизање и неговање задужени смо свакако и ми, наставници руског језика.

Цитирана литература

- Вујанић Милица (прир.) Речник српског језика. Нови Сад: Матица српска, 2007.
- Дамљановић, Дара, Ксенија Кончаревић. Настава и методика наставе руског језика крајем XIX и почетком XX века. Београд: Чигоја штампа, 2010.
- Милић, Исидора. „Деловање афективних фактора на усвајање енглеског и руског језика у основношколском образовању”. Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, Филозофски факултет Универзитета у Приштини 47/1, 2017, 217–233.
- Папрић, Маријана. „Савремена настава руског језика струке, проблеми и перспективе.” Иновације у настави XXXI/1, 2018: 43–57.
- Петровић, Срджан. «Педагогическая практика для студентов-русистов в сербской среде: актуальное состояние и перспективы». Русский язык как инославянский. Современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении 7, 2015: 104–115.
- Пипер, Предраг. „Двеста осамдесет година руског језика у српској школи”. Славистика 10, 2006: 17–24.
- Радовић, Биљана. Настава и методика наставе српског народног црквеног појања 1918–1941. Докторска дисертација. Београд: Православни богословски факултет, 2005.
- Релић, Митра. „Катедра за руски језик и књижевност”. У: Б. Јовановић (ур.) Филозофски факултет у Косовској Митровици 1960–2015. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 2015.
- Jakšić, Milosav. *Nastava ruskog jezika u školama na Kosovu od 1889. do 1984.*

Godine. Magistarski rad. Beograd: Filološki fakultet, 1985.

Прилог 1: Школе на Косову и Метохији у којима се руски језик учи као страни језик.

Р. бр. Школска управа	Име школе	Место
1. Косовска Митровица	ОШ „Доситеј Обрадовић”	Косовска Митровица
2. Косовска Митровица	ОШ „Вељко Банашевић”	Косовска Митровица
3. Косовска Митровица	ОШ „Бановић Страхиња”	Село Бањска, Звечан
4. Косовска Митровица	ОШ „Лепосавић”	Лепосавић
5. Косовска Митровица	ОШ „Стана Бачанин”	Лешак
6. Косовска Митровица	ОШ „Вук Караџић”	Село Сочаница, Лепосавић
7. Косовска Митровица	ОШ „Свети Сава”	Село Граце, Вучитрн
8. Косовска Митровица	ОШ „Јован Цвијић”	Зубин Поток
9. Косовска Митровица	ОШ „Петар Кочић”	Село Брњак, Зубин Поток
10. Косовска Митровица	ОШ „Благоје Радић”	Село Зупче, Зубин Поток
11. Косовска Митровица	ОШ „Милан Ракић”	Село Бабин Мост, Обилић
12. Косовска Митровица	ОШ „Бранко Радичевић”	Обилић
13. Косовска Митровица	ОШ „Доситеј Обрадовић”	Село Црквена Водица, Обилић
14. Косовска Митровица	ОШ „Свети Сава”	Село Племетина, Обилић
15. Косовска Митровица	ОШ „Милун Јакшић”	Село Бање, Србица
16. Косовска Митровица	ОШ „Јанко Јовићевић”	Село Гораждевац, Пећ

17. Косовска Митровица	ОШ „Радош Тошић”	Село Осојане, Исток
18. Косовска Митровица	ОШ „Аца Маровић”	Косово Поље
19. Косовска Митровица	ОШ „Угљаре”	Село Угљаре, Косово Поље
20. Косовска Митровица	ОШ „Светозар Марковић	Велика Хоча
21. Косовска Митровица	ОШ „Доситеј Обрадовић”	Ораховац
22. Косовска Митровица	ОШ „Краљ Милутин”	Грачаница
23. Косовска Митровица	ОШ „Димитрије Прица”	Доња Брњица, Грачаница
24. Косовска Митровица	ОШ „Миладин Митић”	Лапље село, Грачаница
25. Косовска Митровица	ОШ „Свети Сава”	Село Сушица, Грачаница
26. Косовска Митровица	ОШ „Кнез Лазар”	Село Сушица, Грачаница Село Доња Гуштерица, Липљан
27. Косовска Митровица	ОШ „Вук Караџић”	Село Лепина, Липљан
28. Косовска Митровица	ОШ „Браћа Аксић”	Липљан
29. Косовска Митровица	ОШ „22. децембар”	Село Рестелица, Драгаш
30. Косовска Митровица	ОШ „25. мај”	Село Враниште, Драгаш
31. Косовска Митровица	ОШ „9. мај”	Село Рапча, Драгаш
32. Косовска Митровица	ОШ „5. октобар”	Село Крушево, Драгаш
33. Косовска Митровица	ОШ „Зенуни”	Село Брод, Драгаш
34. Косовска Митровица	ОШ „Стаја Марковић”	Штрпце

35. Косовска Митровица	ОШ „Шарски одред”	Село Севце, Штрпце
36. Косовска Митровица	ОШ „Рајко Урошевић”	Село Готовуша, Штрпце
37. Косовска Митровица	ОШ „9. мај”	Кололеч, Косовска Каменица
38. Косовска Митровица	ОШ „Бранко Радичевић”	Церница, Гњилане
39. Косовска Митровица	ОШ „Братство”	Стрезовце, Косовска Каменица
40. Косовска Митровица	ОШ „Вељко Дугошевић”	Ранилуг, Косовска Каменица
41. Косовска Митровица	ОШ „Вук Караџић”	Шилово, Гњилане
42. Косовска Митровица	ОШ „Десанка Максимовић”	Косовска Каменица
43. Косовска Митровица	ОШ „Доситеј Обрадовић”	Село Партеш, Гњилане
44. Косовска Митровица	ОШ „Доситеј Обрадовић”	Село Прековце, Ново Брдо
45. Косовска Митровица	ОШ „Марко Рајковић”	Село Врбовац, Витина
46. Косовска Митровица	ОШ „Младен Марковић”	Витина
47. Косовска Митровица	ОШ „Петар Петровић Његош”	Село Горње Кусце, Гњилане
48. Косовска Митровица	ОШ „Свети Сава”	Село Јасеновик, Ново Брдо
49. Косовска Митровица	ОШ „Свети Сава”	Клокот, Витина
50. Косовска Митровица	ОШ „Свети Сава”	Паралово, Гњилане
51. Косовска Митровица	ОШ „Трајко Перић”	Село Велико Ропотово, Косовска Каменица
52. Косовска Митровица	ОШ „Бора Станковић”	Коретиште, Гњилане
53. Косовска Митровица	ОШ „Миладин Поповић”	Бостане, Ново Брдо

54. Косовска Митровица	ОШ „Миладин Поповић”	Пасјане, Гњилане
55. Косовска Митровица	Медицинска школа са домом ученика	Косовска Митровица
56. Косовска Митровица	СШ „Никола Тесла”	Лепосавић
57. Косовска Митровица	Пољопривредна школа	Лешак
58. Косовска Митровица	СШ „Григорије Божовић”	Зубин Поток
59. Косовска Митровица	Гимназија и Техничка школа	Косовска Митровица - измештене из Вучитрна
60. Косовска Митровица	ТШ „Ђуро Ђаковић”	Куршумлија - измештена из Подујева
61. Косовска Митровица	Гимназија	Куршумлија - измештена из Подујева
62. Косовска Митровица	ТШ „Никола Тесла”	Село Прилужје - измештена из Обилића
63. Косовска Митровица	Машинска школа	Село Преоце, Грачаница - измештена из Приштине
64. Косовска Митровица	Грађевинско-саобраћајна школа	Грачаница - измештена из Приштине
65. Косовска Митровица	Гимназија	Лапље село, Грачаница - измештена из Приштине
66. Косовска Митровица	Економско-трговинска школа	Лапље село, Грачаница - измештена из Приштине
67. Косовска Митровица	Медицинска школа	Лапље село, Грачаница - измештена из Приштине
68. Косовска Митровица	Пољопривредна школа	Село Доња Гуштерица, Липљан
69. Косовска Митровица	Гимназија	Село Доња Гуштерица, Липљан
70. Косовска Митровица	Гимназија	Село Гораждевац, Пећ
71. Косовска Митровица	Гимназија	Ораховац

72. Косовска Митровица	Економско-трговинска школа	Штрпце
73. Косовска Митровица	Гимназија	Село Шилово, Гњилане
74. Косовска Митровица	Гимназија	Косовска Каменица
75. Косовска Митровица	Економска школа	Гњилане
76. Косовска Митровица	Медицинска школа	Село Велико Ропотово, Косовска Каменица
77. Косовска Митровица	Техничка школа „Драги Поповић”	Село Горње Кусце, Гњилане
78. Косовска Митровица	Техничка школа	Косовска Каменица
79. Косовска Митровица	Техничка школа	Село Врбовац, Витина
80. Косовска Митровица	МШ „Стеван Христић”	Село Станишор, Гњилане
81. Косовска Митровица	ТШ „Михајло Петровић Алас”	Косовска Митровица
82. Косовска Митровица	МШ „Стеван Мокрањац”	Грачаница

Прилог 2: Факултети на Косову и Метохији на којима се руски језик учи као страни језик.

Универзитет	Факултет Број семестара	Адреса
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици	Филозофски факултет II-IV	Филипа Вишњића бб Косовска Митровица
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици	Учитељски факултет III	Немањина бб Лепосавић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици	Медицински факултет II	Анри Динана 66 Косовска Митровица
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици	Економски факултет VI	Колашинска 156 Косовска Митровица
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици	Природно-математички факултет II	Лоле Рибара 29 Косовска Митровица
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици	Факултет техничких наука II	Књаза Милоша 7 Косовска Митровица

Исидора Комадина

ИЗУЧЕНИЕ РУССКОГО ЯЗЫКА В КОСОВО И МЕТОХИИ (история, состояние и перспектива)

Резюме

В данной статье, после краткого обзора истории и традиций обучения и изучения русского языка в Косово и Метохии, приводятся данные о представленности русского языка в формальном и неформальном образовании, начальных и средних школах, а также на факультетах. Традиция обучения и изучения русского языка в Косово и Метохии существует уже почти сто лет. Характеризуя состояние русского языка как предмета, необходимо отметить, что русский язык преподаётся в 80% восьмилетних и средних школ, а также более чем на 60% факультетов Приштинского университета с временным местонахождением в Косовской Митровице. В университете существует кафедра русского языка и литературы, на которой изучается русский язык. Однако курсов для знакомства с русским языком и культурой за пределами формального образования не существует. Перспектива дальнейшего обучения и изучения русского языка в Косово и Метохии хороша, если темпы приверженности и усилий самих преподавателей русского языка сохранятся. Нам необходимо уделять больше внимания практическому и карьерному применению языка в будущем. Хотя мы можем предложить несколько решений, они должны быть частью более широкой стратегии.

Ключевые слова: Косово и Метохия, преподавание русского языка в школах, преподавание русского языка в университетах, перспективы изучения русского языка.